

Elnöki megnyitó

BÉRCZI István¹

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés, Kedves Vendégeink, Mélyen Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Világunk 4 dimenziós, nehéz megértenünk. A **3 dimenzióban** gondolkodás készsége velünk születik, a negyedik dimenziót felfogni csak villanásnyi életünkhöz mérve tudjuk. A **különböző kultúrák** különböző módon értelmezik az időt. Az ősi **keleti kultúrákban** az idő olyan tényező, amelynek lényege hogy van, létezik. A **keresztény kultúrkörben** az idő Isten adománya, amelyet hasznosan kell felhasználni és számot kell adni róla. A **versengésre épülő világnak** jelszava: "az idő pénz". Minél több pénze van azonban az embernek, úgy érzi annál kevesebb az ideje. Nem alaptalanul, mivel pénzzel sok mindent lehet vásárolni, időt nem. Az elvesztegetett, a haszontalanul elmúlott idő örökre elvész. Korunk nagy és feloldhatatlan ellentmondása ez.

Az **emberi élet néhány évtizedét** csak villanásnak érezzük. A geológiai időszakok **10–100 millió** éveikhez képest éppúgy mint az emberi történelem évszázadaihoz. **Úgy vagyunk a 150 évvel is.** Izlelgetjük a számjelzős kifejezést, amelynek a magyar történelemben baljós tartalma van: a **150 éves török uralom** miatt. Keressünk azért további analógiákat, 150 évnyi időintervallumokat a magyar és világtörténelemben. 1848-tól 150 évet visszalépve, **1698-ban** épphogy a karlócai béke előtt vagyunk közel állva ahhoz, hogy az ország végleg megszabaduljon az Ottomán Birodalomtól. A 896-ra tett magyar honfoglalást követő 150. évben már a Szent Istváni Királyság sorsa forgott kockán az utolsó nagy pogány lázadás miatt, amelyre naponta emlékeztet a Szent Gellért-hegy. 150 évvel az **utolsó Árpád-házi Király** halála után 1451-ben már déli határainkat fenyegeti a török. Ki hinné, hogy a **magyar jakobinusok** összeesküvése és a második világháború vége között is (csak) 150 évnyi távolság van.

Amerika történelmében 150 évvel a Függetlenségi Nyilatkozat (1776) után a nagy gazdasági válság küszöbére érkezett (1926). **Oroszország** első, Napóleon ellen vívott Nagy Honvédő Háborúját 150 év választja el az a történelmi epizódnak bizonyult Szovjetunió tragikus sorsú pilótájának, Jurij GAGARIN-nak űrutazásától, aki első emberként járta meg a Földön kívüli térséget. **Franciaországot** 150 évvel a Bastille ostroma, a nagynak mondott forradalom jelképe után (1939) nem egészen egy év választja el attól, hogy 70 éven belül harmadszor rohanja le a Német Birodalom. Másfelől a berlini fal 1990-es lerombolása előtt 150 évvel nemhogy Német Birodalom, de **egységes Németország** sem létezett, a legábrándosabb fejekben sem. 1840-ben a legnagyobb német államot,

¹ MOL Rt. Kutatás-művelési Mérnöki Iroda, 1039 Budapest, Batthyány u. 45.

Poroszországot III. Frigyes Vilmos halála, IV. Frigyes Vilmos trónra lépése foglalkoztatta.

De térjünk vissza az **alapító atyáink korába**. Ismert történet az 1847-es nevezetes soproni vándorgyűlés, ahol az ország természetvizsgálói előtt fejtette ki ZIPSZER KERESZTÉLY András, hogy **"mily nagy szükség lenne Magyarhoni Bányászati Egyesületre"**. Ahogy napjainkban is szokás a 100 évvel ezelőtti "boldog békeidőket" emlegetni, eleink is ezt tették, amikor rámutattak arra, hogy a **"bányászat az az erőforrás, amelyből a nemzet gazdagsága ered."** Kiszámították, hogy **"1740 és 1772 között, 32 év lefolyása alatt a Selmeczi és Körmöczi bányákból 100 millió arany került ki, Erdélyben és Nagybányán pedig 50 millió értékű nemes érc hozatott a földgyomrából napvilágra"**. Ennek értékéről nem árt tudni, hogy egy 1847-es "pengő forint" értéke és a mai forint között a vásárló érték aránya kb. 1:100 hoz.

A gyakorlati alkalmazás oldaláról indultak ki tehát, és az ország felvirágoztatása lebegett szemük előtt. Hét hónappal a forradalom előtt azonban a szakemberek közt szó sem esik politikai jelszavakról, világossá téve, hogy szemükben a tettek, a gazdaság az első. Csak egy gazdag és erős ország küzdhet sikerrel politikai céljai valóráváltásáért. Ez üzenet a mának is.

Más szempontból sem véletlen, hogy a **gazdaságot tették gondolkodásuk központjába**. Az 1840-es évekre beért a reformkori gazdasági kezdeményezések jelentős része. Ez leglátványosabban a közlekedés, a hajózás, a folyamszabályozás eredményeiben manifesztálódott. Nem egy könnyen találunk arra példát, ami 1847-ben történt: gróf SZÉCHENYI István ambiciózus terveit megvalósítva, egyszerre három vasútvonal építése fejeződött be a Budapest–Vác, Budapest–Szolnok, és a Sopron–Bécsújhelyi vasút. Nem véletlen, hogy ilyen háttérrel maga mögött a tudós társadalom lelkesedéssel és áldozatkészséggel akarta kivenni részét a nemzeti felbuzdulásból. Büszkéek vagyunk rá, hogy ennek részeként alakult meg a Magyarhoni Földtani Társulat.

"Minden kezdet nehéz", mondja a német közmondás, ... annál már csak a folytatás nehezebb, tehetjük hozzá történelmi tapasztalataink alapján mi, keletebbre élő szomszédok. Különösen nehéz volt 1848-ban. Az események elsodorták az augusztusra tervezett alakuló közgyűlést. KUBINYI Ágoston hervadhatatlan érdeme, hogy 1850. márciusában, a bécsi birodalmi Földtani Intézet 1849. decemberi megalakítására hivatkozva, először a Pesti Hírlapban majd a német nyelvű Pester Zeitung-ban – ahogy ő maga kifejezte – **"tisztá hazafi és tudományos szempontból kiindulva"** újra kiállt amellett, hogy **"kívánatos volna ha a Bécsben létező igazgatóságon felül minden kononartományban külön választmány állíthatnák fel..."** A gondolatot felkaroló és a bécsi kormánynál támogató bécsi Intézet igazgató HADINGER Vilmos (Wilhelm HADINGER) tanácsára a májusi programalkotó összejövetelt követte júliusban a Magyarhoni Földtani Társulat első közgyűlése. Figyelemre méltó, hogy 1850-ben a politikai elnyomás légkörében egy magyar tudományos egyesület osztrák kollégák támogatásával működési engedélyt kap, és elkezdheti de facto tevékenységét.

Ha most előre ugrunk 100 évet **megtaláljuk a párhuzamot**: a hidegháború éveiben is a tudományos egyesületek voltak azok, amelyek ha még oly szűkösen



150 ÉVES A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT

is, de lehetőséget adtak a két részre szakadt világ közti kommunikációra. Még akkor is ha ez nem volt könnyű, még akkor is ha ez nem volt általános. Ez volt az a keskeny ösvény, amelyen keresztül a politikai szembenállást – amely sosem az egyének szembenállása volt – megkerülve korrekt emberi tudományos kapcsolatokat lehetett fenntartani a kettészakadt világban.

Egy tudományos egyesület **életpályáját lehet szakaszolni**, de nehéz és sok vitára ad alkalmat. Ha végig böngésszük a közel 150 éves dokumentációkat végig lapozzuk, három–négy fontos szakasz különíthető el. Az első világháború végéig tartott az ország nyersanyagbázisának felszíni térképezése, földtani felépítésének megismerése és végül, de nem utolsó sorban úttörő szerep az agrogeológia, a talajtan kifejlesztésében.

Az első világháborút követő trauma **túlélési reakciót** váltott ki, megtalálni az elveszett bányakincsek, nyersanyag források pótlásának lehetőségét a területének egyharmadára zsugorodott országban belül (bauxit, szénhidrogének, kőszén, ércek). Erre az időszakra esik a hidrogeológia és korábban kevés figyelmet kapott síkvidéki területek rendszeres felmérése, térképezésének elkezdése.

A **második világháború** befejezése újabb fordulatot hozott nem csak politikai, gazdasági értelemben is. A nehéziparra való koncentráció a nemzetgazdaságnak roppant erőfeszítést a földtudományi szakembereknek roppant lehetőségeket hozott. Ebben az időszakban fejlődött ki, erősödött meg az a magyar geológia, amelynek egymást váltó generációi az elmúlt 50 évben a társulati élet fellendítésében is elvülhetetlen érdemeket szerzett.

A **negyedik szakasznak az 1970-es évek kezdetével elkezdődő korszakot** minősíthetjük, amikor már megjelentek a viharfelhők a szilárdásvány bányászat

egén, amely végül is az 1990-es évekre a gazdasági átalakulás, a piacgazdaságra visszatérés drasztikus változásokat hozott. Drámaian lecsökkent állami megrendelések, kutatási feladatok új helyzet elé állították a földtani, földtudományi szakembereket, intézményeket.

Minden **változás megrázkódtatással jár**, a hozzánk legközelebb esőt érezzük a legmegrázóbbnak. Mégis, ha megkérdezik, hogy jellemezném a Magyarhoni Földtani Társulatot: azt szoktam válaszolni: hozzászoktunk a változásokhoz, modern szóval a válságmenedzseléshez. Ha bele tetszenek gondolni a Társulat 150 éve alatt 7 politikai rendszert élt túl, Ezzel szemben a londoni székhelyű **The Geological Society**, amely 1807-ben alakult meg és azóta is egyfolytában a brit korona védelme alatt fejt ki áldásos tevékenységét. A különbség szembeötlő.

A változásokhoz való alkalmazkodásra, felkészülésre, most van csak igazán szükségünk. Ki kell alakítanunk azt a struktúrát, amely lefedi a **földtudomány öt fő feladatát**:

az **alapkutatás**: a földgolyó tudományos vizsgálata és eredményeinek a köz számára érthető formában való közzététele;

a **nyersanyagkutatás**: felfedezni, feltárni az energiahordozókat, ásványi nyersanyagokat, a vízkészleteket, és ezeket felelősséggel, a környezetet és a gazdaságosságot figyelembe véve hasznosítani;

a **geológiai eredetű veszélyek**: vizsgálata, elemzése, az eredmények korrekt közzététele a kormányzat, önkormányzatok, civil szervezetek, egyéni megrendelők, érdeklődők számára;

a **környezet geológia**: a rendelkezésre álló földtudományi arzenál teljes bevetése, a környezetvédelmi, a geotechnikai és a földhasznosítás különböző szempontjai szerint;

a **nevelés**: nevelni a közvéleményt, a földtudományi szakemberek új generációját, és nevelni a civil szervezeteket, ha meg akarjuk őrizni bolygónkat az emberi élet lehetőségei számára.

Jövőbemutató vízióként végezetül hadd foglalkozzam egy új fogalommal, a **geoetikával**. Talán többen kinevetnek, etikáról beszélni egy olyan világban, ahol előfordulhat, hogy fényes nappal valakit szitává lőnek, ahol az ember élete, egészsége, megteremtett értékei nincsenek biztonságban. Etika nélkül, nincs jövő az egyén, nincs jövő a társadalom és nincs jövő a szűkebb szakmánk számára sem.

Az **etika mint filozófiai fogalom** világosan megfogalmazott szabályokban rögzített, meggyőződéssel vallott viselkedési normák összességét jelenti és része az univerzálisan spirituális moralitásnak. Az etikus viselkedés alapja a jó döntéseknek, megakadályozza, hogy morális csapdába essünk.

Ha felelősséget éreznünk a jövő földtudományi szakembereiért, komolyan foglalkoznunk kell, milyen etikai szabályok érvényesek az államigazgatásban, a versenyszférában, az oktatásban vagy éppen önálló szakértőként dolgozókra. Rendkívül fontos információkkal rendelkeznek, ismerik ezek értékét, de ismerik a korlátokat is. 1997. októberében, az oregoni Welches-ben megtartott "Etika a földtudományban" c. konferencián fogalmazták meg "...Az a minimum, hogy

a földtudományok rendelkezzenek a szakmai felelősség egyetemes kodexével - amely a külvilág számára megerősíti, hogy a tudomány révén a közjót szolgálják."

Tehát a geológus legyen: "becsületos, tárgyilagos, nyitott, jogkövető, megbízható, alkalmas, gondos, odaadó, együttműködő, kollegiális, kreatív, világos fejű, bölcs, rendíthetetlen, lelkes és bátor."

Fellengzősnek tűnő szavak, de ha összefüggéseiben nézzük, igazat kell adnunk Clement SHEARER professzornak, (Carleton College), aki kifejtette:

"A szilárd alapokat letettük. ... a társulatok, egyesületek máris építhetnek rá. Hiszek abban, hogy a geológusok, akik általában jellemes egyéniségek, fel fogják ismerni, hogy etikai szakemberek nem lesznek csak úgy maguktól, kinevelődésüket nem bízhatjuk a vak szerencsére hanem nevelnünk kell, mert az etikai alapelveket betartó szakemberek megléte éppoly fontos a szakma szempontjából, mint a színvonalas oktatás vagy kutatás."

Meggyőződésem, ha ezen az úton haladunk, akkor nem kell félnünk a következő 150 évtől sem.

Ehhez kívánok mindannyiunknak: Jó szerencsét!

Hölgyeim és uraim, köszönöm a figyelmüket.